

АРХІТЕКТУРА ТА МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Антощук Т.І.

аспірант,

Київський національний університет будівництва і архітектури

ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ТРАДИЦІЙ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО РОМАНТИЗМУ В СУЧАСНОМУ ПРОЕКТУВАННІ

Сучасна архітектура розвивається в двох напрямках: з одного боку, це глобалістський напрям, який стирає національні ознаки між культурами різних народів, з іншого – такі сучасні течії як, наприклад, модернізовані історичні стилі, намагаються зберегти хоча б деякі ознаки єдності з традицією.

Питання остаточного вибору між інтернаціональним і національним в архітектурі давно перетворилось на проблему, яку досліджують архітектори, мистецтвознавці, культурологи, філософи, соціологи, оскільки, як свідчать уроки історії, національна культура завжди була пов'язана з процесами становлення самосвідомості нації, її формування, вироблення образної мови знакових символів, які в повній мірі виражають ідею національної самобутності.

Фундаментальний вклад в історію та теорію архітектури України кінця ХІХ –початку ХХ століть зробили В. Тимофієнко, В. Чепелик, В. Ясієвич.

Аналіз останніх досліджень та публікацій спадкоємності традицій в архітектурі України, зокрема культовій, цікавила таких вітчизняних дослідників як: С. Лінда [1; 3], М. Обідняк [4], О. Слепцов [5], К. Третяк [6; 7], В. Чепелик [8; 9], окремі праці Р. Кюнцлі та А. Степанюк [2] та ін.

Серед архітекторів, що звертались до пошуків образу сучасної самобутньої української архітектури, зокрема культової, можна виділити наступних: на теренах України – Ю. Лосицький та О. Слепцов; за кордоном – Р. Жук та інші. В проектах сучасних зодчих розвинулись наступні основні напрями: перший – похідні від унікальних традицій українського козацького бароко; другий – похідні від традицій української народної та дерев'яної церковної архітектури.

В пошуках образу сучасної української культової споруди архітектор О. Слепцов застосовує багаторусні покрівлі, куполи грушовидної форми, фронтони та інші переосмислені форми архітектури українського національного романтизму. На прикладі церкви Різдва Пресвятої Богородиці в с. Карпиші (2016, науково-проектне архітектурне бюро «ЛІЦЕНЗіАРХ», арх. О. Слепцов) (рис. 1) показано, як сучасними методами проектуваннями, композиційними та конструктивними заходами можна звести спадкоємну за образом й водночас сучасну за стилем баштову дерев'яну церкву.

Іншим вдалим прикладом пошуку та втілення образу українського храму є Собор Вишгородської Богородиці (рис. 1), що розташовується за адресою м. Вишгород, пров. Старосільський, 9. Автор проекту – архітектор Ю. Лосицький (Творча архітектурна майстерня Юрія Лосицького). Будівля запроектована у 1992 р., а саме будівництво розпочалось 1994 р. [12]. Це п'ятиверхий храм, композиція фасадів якого центральна-симетрична. Об'ємне вирішення будівлі виконане шляхом поєднання об'ємів різної висоти, де максимальна висота центральної частини, перекритої головною банею. Форми вікон використовуються різноманітні: шестикутна трапецієвидна, п'ятикутна трапецієвидна (різних пропорцій), хрестові. Входи виконані у вигляді шестикутних трапецієвидних дверних прорізів, похідних від українського народного будівництва. Своєрідними акцентами в образі храму виступають злами даху, що продовжуються в площині стін [12].

Розглянувши варіанти пошуку образу сучасної самобутньої української архітектури, зокрема культової, сформульовано визначальні ознаки об'єктів сучасної самобутньої української культової архітектури, до яких віднесено: проектування плану на основі рівнораменного грецького хреста, симетричності композиції будівлі; пірамідальність об'єму будівлі, яка формується поєднанням кількох баштових об'ємів із вираженим домінуванням центрального верху, підкресленого розміром та висотою; використання багатоярусних наметових та грушовидних верхів у поєднанні з грушовидною головною банею; підкреслення головного входу різними архітектурними засобами; поєднання елементів традиційної української архітектури зі сучасним виглядом будівлі; використання в композиціях фасадів ліній, що за своїм характером викликають позитивні емоції (криві, параболи, гіперболи, що асоціюються з динамічним зростаючим рухом, розвитком).

Виходом у вирішенні проблеми інтернаціонального вигляду архітектури для України може та повинно стати творче переосмислення спадщини українського бароко, української народної архітектури, українського національного романтизму та сучасних самобутніх зразків української архітектури, але в умовах сучасного проектування. Необхідною складовою цього процесу повинно стати виховання сучасних українських архітекторів на кращих вітчизняних народностильових пам'ятках та на основі творів сучасних апологетів, які втілюють українську національну ідею в реальні об'єкти.

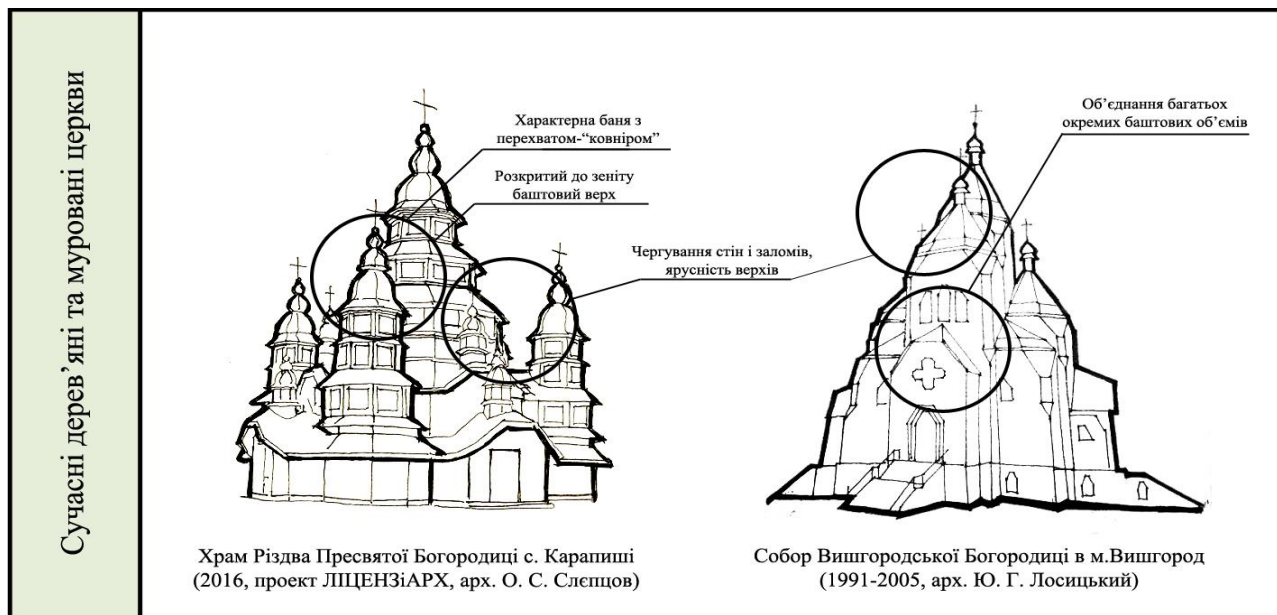

Рис. 1. Спадкоємність традицій в архітектурі сучасних культових будівель

Список використаних джерел:

1. Іваночко У. І., Лінда С. М., Лучко Л. І. Формування української ідеї в історіографії як теоретична передумова розвитку національного стилю в архітектурі України // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». – 2009. – № 656. – С. 32-37.
2. Кюнцлі Р., Степанюк А. Традиція як основний чинник національної архітектури/ Містобудування та територіальне планування: Наук.-техн. збірник/ Відпов. ред. М.М. Осетрін. – К., КНУБА, 2013. – Вип.47. – С. 364-368.
3. Лінда С. М. Історизм і репрезентація нації // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». – 2009. – № 656. – С. 61-69.
4. Обідняк М. Проблеми ідентичності національного в новій церковній архітектурі України // Архітектура : зб. наук. пр. – Л. : Вид-во Нац. ун-ту – Львівська політехніка, 2004. – No 505. – С. 78–90.
5. Слепцов О. С. Архитектура Православного Храма: От замысла к воплощению / О.С. Слепцов, В.С. Самойленко, О.Г. Слепцов; Укр. акад. архитектуры, КНУСиА, Науч.-проект. архит. бюро ЛІЦЕНЗіАРХ. – К. : А+С, 2012. – 551 с.
6. Третяк К. Національні традиції в культовій архітектурі України // Етнічна історія народів Європи. – 2001. – Вип. 8. – С. 10–13.
7. Третяк К. Українське бароко як вираз національної ідеї в архітектурі // Етнічна історія народів Європи. – 2001. – Вип. 9. – С. 40–43.
8. Чепелик В. В. Архітектура українського необароко // Українське бароко/ Керівник проекту Д. Наливайко. – Х.: Акта, 2004. – Т.2. – С. 269-369.
9. Чепелик В. В. Український архітектурний модерн / Упорядник З.В. Мойсеєнко-Чепелик. – К.: КНУБА, 2000. – 378 с.
10. Творча архітектурна майстерня Юрія Лосицького [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ylos.kiev.ua/>. (Дата звернення 27.09.2017). – Назва з екрана.